

Hommage aan prof. dr. Willy Van Hoecke ¹

Michèle Goyens

“Lors est ce jour grant joie nee” (Baudouin de Condé, *La Voie de Paradis*, v. 16): met dit vers uit de *Voie de Paradis* van Baudouin de Condé wordt zeker niet verwezen naar de dag van het emeritaat van Willy Van Hoecke, ook al opent dit statuut nieuwe perspectieven en mogelijkheden, maar wel naar de dag – reeds lang geleden – toen onze “gepromoveerde” zijn passie voor oude teksten en voor taalkunde ontdekte. Het zal een passie zijn die hem ver zal leiden, zoals het vervolg van mijn betoog zal aantonen.

In hedendaagse literatuur over timemanagement en psychologie leest men vaak dat een persoon verschillende “levenshoeden” heeft en dat deze levenshoeden, waarvoor wij ten dele kiezen, bepalen hoe men zijn werk en leven leidt.

Als ik Willy’s levenshoeden op een rijtje zou moeten zetten, alleszins wat zijn werk aan deze Faculteit betreft, dan kom ik op het volgende uit. Vier hoedjes, voor vier aspecten van zijn carrière aan de K.U.Leuven, die ik elk zal trachten te belichten: zijn hoedje als wetenschapper, ook internationaal, zijn hoedje als promotor van verhandelingen en doctoraten, zijn hoedje als “professor” voor zijn studenten, en *last but not least* zijn hoedje als collega.²

Eerste hoedje

Si on doit essayer de résumer les sujets de recherche que Willy Van Hoecke a étudiés, on se rend compte qu’il n’y avait aucun topique en linguistique qui ne l’intéressait pas. Toujours apte, et toujours prêt aussi, à donner des renseignements bibliographiques ou à expliquer des théories, notre jeune émérite m’a à maintes reprises laissée pleine d’admiration et m’a convaincue que non seulement il avait pris connaissance de l’une ou de l’autre théorie linguistique ou d’une nouvelle étude ponctuelle sur un sujet touchant à la diachronie du français, mais en outre qu’il pouvait l’expliquer dans les moindres détails et déjà formuler des observations critiques bien justifiées et argumentées, ce qui m’a laissée perplexe à plus d’un égard. « Mais il faut lire en diagonale » me disait-il alors, comme si c’était aussi simple.

De eerste grote mijlpaal in de wetenschappelijke carrière van Willy was ongetwijfeld zijn doctoraat, niet minder dan zes volumes over Baudouin de Condé: een kritische tekstuitgave van zijn oeuvre, met een geargumenteerde en grondige uiteenzetting van een methodologie van de wetenschappelijke kritische uitgave. Ik weet dat voor som-

¹ Deze hommage werd uitgesproken op de studiedag “Lors est ce jour grant joie nee” *De Baudouin de Condé à Jean d’Antioche: un parcours ondoyant dans la diachronie du français*, die op 16 oktober ll. werd georganiseerd ter ere van prof. dr. Willy Van Hoecke.

² Nvdr: spreekster zal gaandeweg vier feestelijke punthoedjes voor zich op de lessenaar plaatsen.

mige delen de hele familie werd ingezet: het was het tijdperk vóór de informatica, en dus werden verzen uitgeknipt, onder elkaar geplakt, opnieuw verknipt, enzovoort. Zelfs huilende baby's die tandjes maakten konden hem niet vermurwen: het doctoraat moest verdergezet worden, tot het bittere einde. En zelfs zonder computer lukte het hem. Voor zes volle volumes ! En dit was slechts het beginpunt van een wetenschappelijke loopbaan die, zoals de titel van de studiedag laat uitschijnen, een "parcours ondoyant" is geworden.

"Ondoyant" in die zin dat hij verschillende thema's heeft onderzocht en nog steeds onderzoekt, steeds geïnteresseerd in nieuwe dingen. Zo was er een tweede groot project dat hem lang heeft gebezigd, misschien 's nachts ook wakker gehouden, namelijk onze goede oude Jean d'Antioche. Naast de vele andere tekstedities die hij heeft begeleid, startte Willy begin jaren zeventig een reeks licentieverhandelingen die een kritische editie van de vertaling door Jean d'Antioche van twee Latijnse retoricatraktaten zou verzorgen. In 1985 startte dan een onderzoeksproject van het Onderzoeksfonds van de Universiteit, waar de tekst in zijn volledigheid werd gebundeld en onderzocht op zijn juridische terminologie, in samenwerking met Dirk Van den Auweele, een project dat zeer mooie resultaten voortbracht over de historische lexicologie van het Frans en de vertaalmethodologie van Jean d'Antioche in het bijzonder. Dit heeft materiaal opgeleverd waar wij nog jaren verder onderzoek mee kunnen verrichten. In het verlengde daarvan richtte hij de onderzoeksgroep "Traduction et changement linguistique" op.

De samenwerking met het Instituut voor Middeleeuwse studies is reeds toegelicht door mijn voorganger. Graag zou ik hier nog bij vermelden dat het colloquium van het Instituut over de opkomst van de geschreven volkstalen in de Middeleeuwen, dat in 2000 plaatsvond, "The Dawn of the Written Vernacular in the Middle Ages", geheel door hem was geconcipeerd, waardoor het een groot succes is geworden.

En parallèle à ces projets, Willy s'est défoulé sur des sujets divers, comme l'évolution du français dans les Flandres françaises, l'évolution des possessifs, la qualification de la graphie en moyen français, la négation, etc. Dernièrement, il a dirigé un projet de recherche sur le développement du vocabulaire biologique au moyen âge, en collaboration avec l'Institut Supérieur de Philosophie. Les sujets sont trop nombreux pour les mentionner tous, et d'ailleurs il travaille dans son coin à maints sujets dont il ne souffle mot.

Sur le plan international, il a aussi eu beaucoup de contacts scientifiques. Pour ne citer que quelques personnes : nos collègues Claude Buridant, Yasmina Foehr-Janssens et Cinzia Pignatelli ici présents, mais aussi Yves-Charles Morin et Louise Dagenais au Canada, Liselotte Pasques, Henriette Walter, Christiane Marchello-Nizia et Gilles Roques en France, Leena Löfstedt aux Etats-Unis, etc., autant de personnes avec lesquelles il a échangé beaucoup de discussions qui ont permis à chaque partie d'avancer dans leur recherche.

Tweede hoedje - deuxième petit chapeau

Als promotor van niet minder dan 176 licentieverhandelingen heeft Willy Van Hoecke veel verdiensten gehad: steeds bezorgd voor het goede verloop, streng maar rechtvaardig, heeft onze collega het eindwerk van al deze romanisten tot een goed einde weten te leiden. Daar heeft het zeer gerenommeerde "potloodje" – waarvan ik hier een zeldzaam exemplaar heb weten te bemachtigen – veel toe bijgedragen: het stompje, dat men nog

amper kon zien in de forse handen van de promotor, heeft menige puntjes en komma's gezet in de teksten van de tienduizenden pagina's die hij heeft verbeterd. Maar zijn correcties gingen meestal verder dan dat: menig thesist heeft bij Prof. Van Hoecke teksten op een logische manier leren structureren, een argumentatie leren opbouwen, en ook netjes leren presenteren.

Naast zijn echtgenote hebben drie andere vrouwen een groot beroep op hem gedaan, nl. zijn doctorandae. Huguette Hermans, An Smets en ikzelf hebben een belangrijk deel van hun leven in de handen van deze promotor gelegd om hun doctoraal proefschrift tot een goed einde te brengen, en hiervoor zijn zij hem zeer dankbaar. De naam van Honorat Rambaud zindert nog vaak door, omdat het speciaal alfabet dat deze onderwijzer uit Marseille in de 16e eeuw heeft ontworpen om het Frans adequater in het schrift weer te geven, tot veel computerperikelen heeft geleid. Ook de valkenterminologie en de nominale groep heeft Willy Van Hoecke mee helpen exploreren.

Derde hoedje - troisième petit chapeau

Le « professeur » qu'a été Willy Van Hoecke s'est acquis une grande renommée auprès de ses étudiants : tous ses étudiants l'ont énormément apprécié, témoin la chanson qu'ils avaient composée en son honneur pour son dernier cours. Sa passion pour l'enseignement était plus qu'évidente, lorsqu'il arpentait l'auditoire pour vérifier si tout le monde avait bien compris. Et il aurait aimé que l'on pose des questions sur la matière, mais nos collègues savent bien que ceci est un vain espoir : mais, cher professeur, cela ne veut pas dire qu'ils ne suivaient pas le raisonnement, bien au contraire. Sans doute était-il tellement convaincant qu'il ne fallait pas poser de questions supplémentaires.

En outre, ses cours étaient étayés par un syllabus de plus en plus détaillé, donnant lieu, pour le cours de grammaire historique par exemple, à un manuel de plus de 300 pages (format A4). Je lui recommanderais d'ailleurs d'en faire une publication, car la façon d'y aborder la matière d'un cours de grammaire historique n'a rien de pareil en son genre.

Vierde hoedje, met de fonkelende sterretjes: het lijkt haast een toverhoed ...

Als ik onze gevierde zou moeten beschrijven als "baas" of als "collega", zijn hier drie benamingen toepasselijk : bescheidenheid, eerlijkheid en *fair play*! En hiervoor heb ik sterretjes op het hoedje gezet, omdat dit kwaliteiten zijn die men niet zo vaak vindt in de academische wereld. Bescheidenheid, omdat hij steeds op de achtergrond wou blijven, maar wel de ideeën en redeneringen aanreikte om iets op te bouwen. Zelfs bescheidenheid over zijn talenkennis: toen wij in Santiago de Compostela op congres waren, vroeg hij mij of ik de "camarero" de "cuenta" wou vragen, waarop ik riep: "Camarero, la cuenta". Steeds op de achtergrond ...

Eerlijkheid en *fair play* zijn eigenschappen van onschatbare waarde, en die schrijft hij hoog in zijn vaandel. Hierbij tel ik niet het respecteren van *deadlines*, want dat durft wel eens fout te gaan, maar ik denk hier aan het open kaart spelen, nooit zaken mooier voorstellen dan ze zijn, maar ze correct beschrijven.

[Het woord wordt verleend aan een oud-student waarna spreekster afrondt]

« Lors est ce jour grant joie nee » : de vers verwijst naar het begin van je carrière, maar hopelijk ook naar deze dag. Wat verder in de *Voie du Paradis* (vv. 443 en verder) vertelt

Baudouin het volgende:

« Car qui veut – ce te fes savoir –
de l'une vie l'autre avoir
la premier en couvient pencee »

Misschien was het leven vóór het emeritaat soms niet gemakkelijk, toch hoop ik dat nu de dag is aangebroken waarop je je ongedwongen kan overleveren aan je computerprogramma's, één van de passies waarover ik het vandaag niet heb gehad, maar die je sedert je vijftigste verjaardag in de ban houdt. Het wordt misschien ook de dag waarop je Baudouin de Condé en Jean d'Antioche terug uit de schuif haalt.

Beste Willy, onze hartelijke dank voor alles wat ik hier heb vernoemd, maar vooral voor je collegialiteit en vriendschap. Weet dat de bijdragen van vandaag gebundeld zullen worden, maar graag sluiten wij af met alvast een kleine attentie. [overhandigt de emeritus een aquarel getiteld "De man met het potlood"]